

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 13824/2022
29.09.2022. година
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Весне Станковић, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Вања Гавранчић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Љубинка Кркљуш, адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 202/22 од 25.05.2022. године, у седници већа одржаној дана 29.09.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 202/22 од 25.05.2022. године и пресуда Основног суда у Новом Саду П2 429/2021 од 27.01.2022. године у делу којим је одлучено о вршењу родитељског права, одржавању личних односа и дечијем издржавању и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П2 429/2021 од 27.01.2022. године, ставом првим изреке, разведен је брак између тужиље и туженог закључен дана 17.03.2020. године у Ставом другим изреке, одлучено је да се заједничко дете парничних странака, мал. ВВ рођен године поверава на самостално вршење родитељског права оцу ББ, са пребивалиштем на означеној адреси у Ставом трећим изреке, обавезана је тужилца - противтужена АА да на име свог дела доприноса за издржавање мал. ВВ плаћа месечно износ од 7.000,00 динара почев од дана пресуђења па убудуће, од сваког првог до десетог у месецу за текући месец, с тим да доспеле износе плати одједном у року од 15 дана и да за случај доцње плаћа законску затезну камату почев од падања у доцњу до исплате. Ставом четвртим изреке, уређен је начин одржавања личних односа између мајке АА и мал. ВВ на начин ближе одређен у том ставу изреке. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље да се заједничко дете мал. ВВ њој повери на самостално вршење родитељског права, уреди начин одржавања личних односа оца и мал. ВВ по предложеном моделу и обавезе тужени отац детета да на име доприноса за дечије издржавање мал. ВВ плаћа месечно износ од 15.000,00 динара до десетог у месецу за текући месец, почев од дана подношења тужбе па убудуће и да заостале износе исплати одједном заједно са законском затезном каматом рачунајући од сваке доспеле а неисплаћене алиментације. Ставом шестим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 202/22 од 25.05.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиле-противтужене и наведена првостепена пресуда је потврђена у ставовима 2-6 изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиле-противтужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду према члану 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ бр. 72/2011 ... 18/2020) и утврдио да је ревизија тужиле основана.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да су парничне странке закључиле брак дана 17.03.2020. године, у коме је ... године рођен мал. ВВ, да тужилца има још једно дете из претходне ванбрачне заједнице мал. ћерку ГГ рођену ... године, која је одлуком суда поверена тужилци на самостално вршење родитељског права, да су странке живе у ..., да је тужени по фактичком престанку заједнице са тужилом остао да живи у ..., у комфорној породичној кући, у заједничком домаћинству са родитељима, бабом и сестром, а да се тужилца преселила у Тужени је по занимању ... и запослен је, са месечном зарадом од 43.584,00 динара. Тужилца живи у ... у стану у власништву њене мајке, у заједничком домаћинству са братом и његовом супругом, стан је дуплекс, површине 61 м², а тужилца са децом живи на горњем нивоу који је површине 30 м² и састоји се од две собе, кухиње и једног купатила. Тужилца има завршен курс за ..., нема стално запослење, остварила је право на накнаду за рођење другог детета у износу од 10.000,00 динара месечно до навршене друге године живота детета, извесно време је радила у ..., али више не ради и тражи запослење, а у издржавању јој помаже мајка куповином потрештина и новчано.

Према налазу и мишљењу надлежног органа старатељства, оба родитеља су у својој родитељској улози подобна и функционална, склона да на адекватан начин одговоре потребама мал. ВВ, с тим што тужени актуално има више личних капацитета за вршење родитељске улоге, има стабилнију мрежу подршке и у прилици је да обезбеди квалитетније породичне и срединске услове за дете. С друге стране, оцењено је да тужилца није у могућности да мал. ВВ обезбеди довољно стабилно породично и стамбено окружење, да њена мрежа подршке није довољно развијена и стабилна, те да је у најбољем интересу детета да буде поверено оцу на самосталну бригу и старање, а да са мајком редовно одржава односе по предложеном моделу.

Мишљење органа старатељства је прихваћено од стране нижестепених судова и интегрисано у оцену о најбољем интересу мал. ВВ као заједничког детета странака, следом чега је одлучено да се самостално вршење родитељског права над мал. ВВ поверава туженом као оцу.

Ревизијом се оспорава оцена нижестепених судова да је у најбољем интересу мал. ВВ да отац, а не мајка, самостално врши родитељско право и указује да нису довољно испитане чињенице битне за одлуку о том, за живот и развој детета важном питању.

По налажењу Врховног касационог суда ревизија је основана.

Пресуде нижестепених судова су донете прихватањем непотпуног налаза и мишљења органа старатељства и уз неприхватљиве разлоге са којих је одбијен доказни предлог за извођење доказа вештачењем. Непотребним је оцењен доказни предлог тужиле да се путем вештачења размотре личне компетенције и подобности родитеља за самостално вршење родитељског права. Вештачење ове врсте није резервисано за ситуацију компромитовне родитељске способности, које у овом случају нема, имајући у виду да је утврђено да су оба родитеља подобна и функционална у родитељској улози, а да је по питању личних капацитета за самостално вршење родитељског права предност дата туженом, у склопу оцене он поседује стабилнију мрежу подршке и у прилици је да обезбеди квалитетније породичне и срединске услове за дете. По питању услова за дете, опсервацијом органа старатељства није обухваћена ситуација од када се тужила настанила у окружењу својих сродника, заједно са мал. ВВ као млађим дететом и ћерком такође ... узраста према којој у складу са судском одлуком самостално врши родитељско право. Код невелике разлике у узрасту деце, фактор раздвајања се узима у обзир уз остале факторе од утицаја на оцену да ли интересу једног детета погодује да буде поверено мајци или оцу. После датог налаза и мишљења, орган старатељства се обратио првостепеном суду да уколико суд цени да је достављени налаз и мишљење потребно допунити појасни на које околности је потребна допуна. Првостепени суд допуну није затражио, а тај пропуст другостепени суд није санкционисао, иако у поступку у вези са породичним односима важи истражно начело прописано чланом 205. Породичног закона.

О правима малолетног детета одлучује суд, руководећи се најбољим интересом детета, као основним и најважнијим критеријумом, прописаном у члану 6. и 266. Породичног закона. Дужност суда да прибави и консултује мишљења органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима, прописана у члану 270. Породичног закона, у функцији је истраживања о најбољем интересу детета. Истраживање спроводи суд. Сходно томе, суд је овлашћен да затражи допуну или појашњења о нејасноћама у налазу органа старатељства, на подлози којег је дато мишљење тог органа о компетенцијама и предностима за самостално вршење родитељског права. У конкретном случају, није затражена допуна налаза органа старатељства опсервацијом измењених животних прилика на страни мајке од пресељења у окружење својих сродника, као и квалитета вршења родитељског права према ћерци и односа према сину. С овим у вези, стоји закључак да није до краја расветљено спорно питање најбољег интереса заједничког детета и критеријума за одређивање предности родитеља коме ће дете бити поверено на негу, чување и васпитање. Тек на основу свестрано испитаних и с поуздањем утврђених чињеница, суд доноси одлуку о вршењу родитељског права. Одлука о вршењу родитељског права је условљавајућа и за одлуку о другим правима која припадају детету.

Најбољи интерес детета је правни стандард предвиђен чланом 3. Конвенције Уједињених Нација о правима детета, преузетим у одредбама члана 6. и 266. став 1. Породичног закона и цени се према постојећим приликама, узимањем у обзир низа фактора од могућег утицаја на даљи развој личности детета, као што су узраст детета, развојна упућеност детета на једног и другог родитеља, скуп потреба које дете има на овом узрасту, укључујући емоционалне и психолошке потребе, стабилност детета и његова способност адаптације, посвећеност родитеља, понашање и карактерне особине родитеља, животне и стамбене прилике на страни једног и другог родитеља и пре свега

њихове личне способности да дужностима према детету удовоље на начин који би за дете био одговарајући и обезбедио правилан психофизички развој дететове личности.

У складу са одредбом члана 205. Породичног закона, суд треба да утврди чињенице које су од утицаја на оцену подобности родитеља за одговорно вршење родитељског права. У том погледу потребно је да се чињенично стање допуни, изнова испитају странке и прибави додатни налаз и мишљење органа стрателства, а по потреби изведу и други докази, како би се у потпуности истражиле и утврдиле битне чињенице и на основу њих донела правилна и на закону заснована одлука у складу са најбољим интересом детета. Суд је дужан да утврди чињенице од утицаја на оцену о постојећим могућностима како једног, тако и другог родитеља, да би могао на ваљан начин да одлучи о правима детета, односно о правима и дужностима родитеља. Приликом одређивања предности родитеља да му се повери заједничко дете на негу, чување и васпитавање, суд је дужан да се руководи не само имовинским питањима и условима за дете, него свим његовим психолошко-развојним потребама, а имајући у виду узраст, развојну упућеност на родитеља, његову приврженост и блискост родитељима, укључујући и компетенције којима родитељи понаособ располажу, при чему за здрав развој детета, материјални статус родитеља није од кључног значаја. Подршка коју родитељ ужива од својих сродника је добродошла и цени се у склопу животних прилика на страни тог родитеља, а личне компетенције за самостално вршење родитељског права цене се према стварним способностима родитеља да удовољи комплексним потребама детета на узрасту на ком се оно налази.

У члану 69. став 1. Породичног закона прописано је да родитељи имају право и дужност да чувају и подижу дете тако што ће се они лично старати о његовом животу и здрављу.

У циљу правилне примене материјалног права, у поновном поступку суд ће расправити питања на која је указано и руководећи се свестраном и поузданом оценом о најбољем интересу мал. ВВ изнова ће одлучити о правима која му као детету припадају, то су право детета да у његовом најбољем интересу буде одређено који ће родитељ самостално вршити родитељско право, право да се том родитељу поверава и са тим родитељем живи, да се тај родитељ о њему стара пре свих других, да том родитељу буде предато ако се код њега не налази, да одржава личне односе са родитељем са којим не живи, на начин који ће погодовати развијању односа блискости са тим родитељем и право на издржавање од родитеља. Реч је о правима детета прописаним одредбама чланова 59-63, 154. став 1, која се остварују на основу одлуке о вршењу родитељског права коју доноси суд, руководећи се најбољим интересом детета, како налажу одредбе члана 266. и 272. став 2. Породичног закона.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Марина Милановић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић